

проектно-конструкторських знань. І саме ступінь відповідності цим вимогам визначає ефективність роботи майбутніх дизайнерів. Зростає роль дизайнерської майстерності, уміння знайти актуальне рішення, здатності побачити об'єкт дизайну очима майбутнього споживача та професійно відповісти на його очікування. Все вище означене визначає високі вимоги до підготовки майбутніх дизайнерів одягу.

Дизайнер одягу, що володіє всіма необхідними навичками та здатний самостійно спроектувати і виготовити виріб без участі інших фахівців, стане конкурентоспроможним фахівцем на ринку праці, зможе легко знайти роботу у фірмах з виробництва одягу, аксесуарів і текстилю, торгових фірмах в індустрії моди, а також матиме стартові основи для відкриття власної справи і розробки оригінальних концепцій бізнесу.

Пашкевич Калина Лівіанівна

доктор технічних наук, професор кафедри ергономіки і проектування одягу, Київський національний університет технологій та дизайну

ТЕКТОНІКА ЯК ФОРМОТВОРЧИЙ АСПЕКТ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

Одним з основних завдань технічної естетики є визначення закономірностей формування естетично досконалих творів дизайну, архітектури та інших пластичних видів мистецтв. Відомо, що тектонічний підхід, що широко використовується у формотворчому процесі об'єктів архітектури та промислових виробів, реалізований в мистецтві дизайну одягу, є одним з ефективних засобів створення естетично досконалих, композиційно упорядкованих проектних моделей з високим рівнем споживчої якості кінцевого продукту.

Поняття «тектоніка» (грецьк. *tektonike* – будівельне мистецтво) в загальному вигляді поєднує функціональне і художнє рішення побудови об'єкта, яке органічно пов'язане з конструктивною об'ємно-просторовою структурою виробів [1]. Існує думка, що поняття «тектоніка» введене в науковий обіг у середині XIX ст. німецьким дослідником античної архітектури Карлом Бетгіхером [2].

Тектоніка у дизайні – закріплене у формі дизайнерського об'єкту опосередковане уявлення про закономірності його функціонально-конструктивного рішення, певного роду «зображення» напруженості стану деякої цілісності, що ілюструє логіку і стійкість його конструктивної, функціональної або візуальної структури [3]. Тектоніка – це художнє вираження властивостей матеріалів і конструктивно-технологічної основи виробу в його зовнішній формі [4].

Тектонікою називають вираження на поверхні форми її внутрішньої конструкції (функціональної структури) за допомогою різного роду членувань цілісної форми та її частин [5].

Тектоніка як художній засіб дизайн-композиції є синтезом трьох положень: вираження у формі виробу роботи матеріалу і конструкції; віддзеркалення в творчому методі дизайнера культурно-історичних уявлень

на даний період про виразність пластико-тектонічної мови форм; реалізації творчої установки дизайнера на створення цілісного художнього образу виробу, відповідного проектному задуму [2].

Поняття тектоніки певним чином пов'язано з архітектонікою. Архітектоніка виражає художньо-образний сенс форми, тобто перетворює формальну якість конструктивності в тектонічність, а тектонічність – в змістову цілісність [5]. У широкому сенсі архітектоніка (або тектоніка) – композиційна будова будь-якого витвору мистецтва, що зумовлює співвідношення його головних і другорядних елементів [3]. Тобто деякі автори не розділяють ці два поняття, але на нашу думку, архітектоніка і тектоніка розрізняються за сутністю поняття. Під архітектонікою розуміють всебічний матеріальний і інформаційно-естетичний взаємозв'язок внутрішнього змісту і форми в різних об'єктах. Тектонікою є конструктивно-матеріальний аспект архітектоніки, складова частина цього більш загального поняття і властивості [6].

Тектоніка одягу – це проектування одягу з урахуванням властивостей матеріалів, раціональності їх використання через зорове відображення в зовнішній формі і конструкції деталей [7]. Раціональна тектоніка одягу проявляється у взаємозв'язку та взаємному розташуванні всіх його структурних елементів, основних і другорядних, в їх метро-ритмічній побудові, пропорціях, кольоровому рішенні та у пластиці форми, що зумовлена властивостями матеріалів, з яких виготовлено виріб. Саме врахування тектонічного аспекту забезпечує гармонію форми, зумовлює правильне враження про призначення одягу, особливості технології його виготовлення та властивості матеріалу.

Тектонічний підхід базується на вивченні процесу створення заданої форми об'єктів дизайну, виявленні та дослідженні закономірностей їх цілісності та гармонійності. Визначено основні принципи тектоніки щодо проектування об'єктів дизайну, їх місце в моделюванні окремих складових цілісного дизайн-процесу. Основні принципи тектоніки щодо проектування об'єктів дизайну можна сформулювати так: врахування цільового призначення, споживчих та виробничих вимог; врахування та раціональне використання властивостей матеріалів для вирішення художньо-конструкторських і технологічних завдань проектування; забезпечення конструктивної доцільності форми при проектуванні та оздобленні; дотримання основних принципів гармонії, композиції тощо.

Основними характеристиками тектонічно виваженого виробу є: досконалість його змісту і форми, безпосередній взаємозв'язок між ними, а також його естетична цінність.

Взагалі, поняття тектонічності зумовлено суб'єктивним зоровим і тактильним сприйняттям виробу, оцінкою його художнього змісту. Бердник Т.О. в своїх працях розглядає терміни атектоніка та антитектоніка [8]. Поняття атектоніки в дизайні одягу можна охарактеризувати як невідповідність форми і конструкції одягу, використаних матеріалів його функціональному призначенню. Крім того, атектонічний виріб розробляється з порушенням принципів тектоніки, поданими вище.

Антитектонічний підхід до дизайну одягу базується на нетрадиційних комбінаціях матеріалів, зміні їх властивостей, експериментах з формою одягу тощо. Його прихильниками є дизайнери, які використовують в своїй творчості нетрадиційні методи (авангард, деконструкцію тощо) і навмисно порушують правила композиції. Представниками даного напрямку є дизайнери В. Вествуд, М. Марджела, А. Демельмейстер, Д. Біккембергс, Д. ван Нотен та інші, в моделях яких головний акцент це епатажність, втілення певного художнього образу, а не ідеальна посадка виробу та майстерний крій.

Проте, варто зазначити, що поняття антитектоніки є неоднозначним і тісно пов'язане з тектонікою. Тобто, якщо одяг тектонічної форми містить найбільш вдалі гармонійні поєднання властивостей матеріалів, конструктивного устрою, то антитектонічний виріб є «невдалою» комбінацією перелічених ознак. Проте, в деяких випадках таке визначення є некоректним, адже сьогодні не існує чітко визначених критеріїв відповідності виробу моді або естетичним ідеалам, цінується оригінальність та індивідуальність, тому вироби, розроблені за принципами антитектоніки також мають своїх споживачів.

Література:

1. Волкотруб И. Т. Основы художественного конструирования / И. Т. Волкотруб. – К.: Вища школа, 1988 – 201 с.
2. Назаров Ю. В. Пластический язык и тектонические особенности промышленных изделий: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. искусствоведения: спец. 17.00.06 / Ю.В. Назаров – М., 1997. – 23 с.
3. Дизайн. Иллюстрированный словарь-справочник / Г.Б. Минервин, В.Т. Шимко, А.В. Ефимов и др. – М.: «Архитектура-С», 2004. – 288 с.
4. Ніколаєва Т. В. Тектоніка формоутворення костюма / Т. В. Ніколаєва. – К.: Арістей, 2008. – 340 с.
5. Власов В. Г. Архитектоническая форма в изобразительном искусстве, архитектуре и дизайне: единство методологии, типологии и терминологии / В.Г. Власов// Архитектон: известия вузов. – 2013. – № 43. – С. 5-18.
6. Божко Ю. Г. Архитектоника и комбинаторика формообразования / Ю. Г. Божко. – К.: Вища школа, 1988.
7. Пашкевич К. Л. Проекування тектонічних форм одягу з урахуванням властивостей тканин: Монографія / К.Л. Пашкевич. – К.: ПП «НВЦ «Профі», 2015. – 364 с.
8. Бердник Т.О. Архитектоника костюма (Социокультурная динамика): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филос. наук: 24.00.01 / Т.О. Бердник. – М.: РГБ, 2005. – 28 с.

Первишева Ірина Борисівна

викладач, Харківська державна академія культури

ПРИНЦИПИ МОНТАЖНОСТІ В УМОВАХ ДИСИПАТИВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

На початку ХХ століття підчас суспільно-політичних та художніх революцій в культурі взагалі, і в художній культурі, зокрема, реалізується *принцип протистояння суб'єкта, який пізнає, та об'єкта, який пізнають*. В художньому авангарді 20-х рр.. 20 ст. «процесуальність» художньої форми формується вже за рахунок «гібридних» оповідних конструкцій, а це,